



ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง(๑) อนุรักษ์ ป่าไม้และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมใน การดำเนินการด้วย

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบล กองแขก ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้สำรวจบุคคลสำคัญของท้องถิ่นตำบลกองแขกเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชน ชาวบ้าน ของตำบลกองแขกเพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้หายไปจากชุมชนและเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ในภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
บทที่ ๒ ฐานข้อมูลด้านศาสนา	๖
บทที่ ๓ ประเพณีท้องถิ่น	๑๑
บทที่ ๔ ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๒

บทที่ ๑

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๑ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่ การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

๑.๒ ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ซึ่งเรียกว่า ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ดังนี้ “ภูมิปัญญาหมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่าน กระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประมวล และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิต ของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย”

กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจาก ประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็น องค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็น ศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะ ช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น ความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้นั้นเอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษาและนำมาใช้ก็จะเป็น ที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้”

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ ๒๓) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญา ไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บ เป็นความรู้โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ตีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้

สามารถ จันทรสूरย์(๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่ นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งมวล ทั้งลึก ทั้งชาวบ้านสามารถ คิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ใน ชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกัน ขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชา

ต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตน์ะ บัวสนธ (๒๕๓๕) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการที่คนดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีตประเพณี ที่ได้ รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ๑ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ. ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะ ว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูก ยกย่องให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้ง ปวงที่มีชีวิต สัตว์พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ปรุง แต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อม และ เหมาะสมกับยุคสมัย

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่ อดีตซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างใน การดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

๑.๓ ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนไทยได้สร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มี การดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมี ความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
๒. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
๓. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
๕. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ประกอบ ใจมั่น ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

๑. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
๒. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
๓. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจาก

สังคม ภายนอก

๔. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนด ทำที่การทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

๑.๔ ลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องใช้ ความรู้(Knowledge) ทักษะ(Skill) ความเชื่อ(Belief) และพฤติกรรม (Behavior)
 ๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
 ๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
 ๔. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อคงความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
 ๕. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
 ๖. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
 ๗. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
- ขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

๑.๕ การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญา ไทยไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบน พื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในกาแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
๓. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมใน ด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
๔. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย
๕. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการ ผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็น กระบวนการให้ ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมิน ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน,เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น
๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน,งานแกะหนังตะลุง,งานทอผ้าด้วยมือ. งานเย็บปักถักร้อย,การทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบ หลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านบริการ เช่น การ ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป, การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านกาแพทย์ไทย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การ หัตถเวชกรรมไทย , การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการ ๓ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า , การสืบชะตาแม่น้ำ , การทำแนวปะการังเทียม , การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม , ประติมากรรม , นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

๑.๖ ประเภทของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ ๑๑ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
๖. สาขาสวัสดิการ
๗. สาขาศิลปกรรม
๘. สาขาการจัดการองค์กร
๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม
๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี
๑๑. สาขาการศึกษา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๗ ประเภท ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
๒. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
๓. ภูมิปัญญาด้านศาสนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมความเชื่อ
๔. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน

๕. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ
๖. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
๗. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

สภามหาวิทยาลัยไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกฤษฎีกานาภิเชก (เล่มที่ ๒๓) จัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย ออกเป็น ๑๐ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรมเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ๔ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งตนเองในภาวะการณ์ต่างๆได้
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่น
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน
๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ
๘. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริการจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่างๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร
๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท
๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรม คำ สอนทางศาสนาความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม

บทที่ ๒ ฐานข้อมูลด้านศาสนา

๒.๑ วัดในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก

๑. วัดอมชูด



ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดอมชูด

ประเภทวัด : สำนักสงฆ์ (สส.)

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๒ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่เลขที่ ๔๔ หมู่ ๑ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๒. วัดแม่หลุ



ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดแม่หลุ

ประเภทวัด : สำนักสงฆ์ (สส.)

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๑ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่ หมู่ ๒ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๓. วัดหัวดอย



ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดหัวดอย

ประเภทวัด : สำนักสงฆ์ (สส.)

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๑ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๐ หมู่ ๓ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๔. วัดอมลาน



ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดอมลาน

ประเภทวัด : สำนักสงฆ์ (สส.)

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๑ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่ หมู่ ๕ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๕. วัดโม่งหลวง



ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดโม่งหลวง

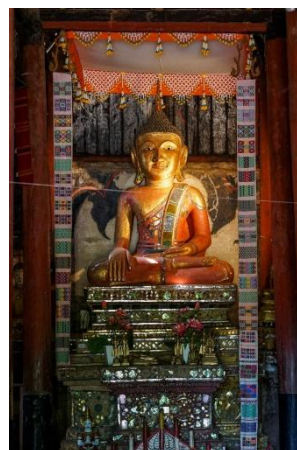
ประเภทวัด : สำนักสงฆ์ (สส.)

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๑ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่ หมู่ ๖ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๖. วัดกองแขกเหนือ



ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดกองแขกเหนือ

ประเภทวัด : วัดราษฎร์/พัทธสีมา

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๔ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่เลขที่ ๗ หมู่ ๗ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๗. วัดอมเมิ่ง



ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดอมเมิ่ง

ประเภทวัด : วัดราษฎร์/พุทธศาสนา

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๒ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่เลขที่ ๖๒ หมู่ ๘ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๘. วัดผาผึ้ง



ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดผาผึ้ง

ประเภทวัด : วัดราษฎร์/พุทธศาสนา

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๑ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่ หมู่ ๙ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๙. วัดกองแขกใต้

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดกองแขกใต้

ประเภทวัด : สำนักสงฆ์ (สส.)

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๑ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่ หมู่ ๑๑ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

๑๐. วัดมงคลคีรีวนาราม

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวัด: วัดมงคลคีรีวนาราม

ประเภทวัด : สำนักสงฆ์ (สส.)

นิกาย : มหานิกาย

พระภิกษุสงฆ์ : ๑ รูป

ที่ตั้ง: ตั้งอยู่เลขที่ ๕๒ หมู่ ๑๒ ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

บทที่ 3 ประเพณีท้องถิ่น

๑.๔ กิจกรรมการจัดงานวันสำคัญและประเพณีในท้องถิ่น มีดังนี้

- ประเพณีสามเป็ง
- ประเพณีสี่เป็ง
- วันมาฆบูชา
- วันสงกรานต์ (ประเพณีปีใหม่เมือง)
- วันวิสาขบูชา
- วันเข้าพรรษา
- ประเพณีสลากภัต
- วันลอยกระทง (ประเพณียี่เป็ง)
- ประเพณีปีใหม่ม้ง
- ประเพณีวัฒนธรรมมรดกภูมิปัญญา กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกากะญอ(กระเหรียง)

บทที่ ๔
ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน : ด้านการเกษตรกรรม

ลำดับ ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	สมุนไพรปราบศัตรูพืช	นายสุเทพ เจริญผล	ม.๗ ตำบลกองแขก
๒	สมุนไพรปราบศัตรูพืช	นายณรงค์ ธิการ	ม.๑๑ ตำบลกองแขก
๓	สมุนไพรปราบศัตรูพืช	นายศรีทน โมตาลี	ม.๑๑ ตำบลกองแขก
๔	เกษตรทฤษฎีใหม่	นางวันดี อนาคต	ม.๗ ตำบลกองแขก
๕	เกษตรทฤษฎีใหม่	นางหลาสถิตอนุรักษ์ไพโร	ม.๑๒ ตำบลกองแขก
๖	การปลูกผักแบบไม่ใช้ดิน	นายดวงคำ งามช่วง	ม.๗ ตำบลกองแขก
๗	สมุนไพรปราบศัตรูพืช	นางสุพิศ จินาตอง	ม.๑ ตำบลกองแขก
๘	สมุนไพรปราบศัตรูพืช	นายพิทักษ์ แจวจันทิก	ม.๒ ตำบลกองแขก
๙	สมุนไพรปราบศัตรูพืช	นางปวน สมบุตร	ม.๓ ตำบลกองแขก
๑๐	การทำเกษตรแบบผสมผสาน	นายบูรพา คำนุง	ม.๑๒ ตำบลกองแขก
๑๑	การทำเกษตรแบบผสมผสาน	นายสุพรรณ มั่งกาละ	ม.๙ ตำบลกองแขก
๑๒	การเลี้ยงหมูหลุม	นายจิณ จิณห์บุญ	ม.๗ ตำบลกองแขก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน : ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ลำดับ ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	แกะสลักไม้	นายสุรพงษ์ ยิ่งสินสวัสดิ์	ม.๖ ตำบลกองแขก
๒	แกะสลักไม้	นางสาววิไล ยิ่งสินสัจจะ	ม.๖ ตำบลกองแขก
๓	แกะสลักไม้	นายวิ พนาไสสมใจคิด	ม.๖ ตำบลกองแขก
๔	การจักสารไม้ไผ่	นายสมเพชร จิตสุข	ม.๗ ตำบลกองแขก
๕	การจักสารไม้ไผ่	นายดวงคำ งามช่วง	ม.๗ ตำบลกองแขก
๖	การผลิตดอกไม้จากวัสดุธรรมชาติเปลือกข้าวโพด	นางแสงจันทร์ คิตสม	ม.๗ ตำบลกองแขก
๗	การผลิตดอกไม้จันทน์	นางหอม บุญถนอม	ม.๑๑ ตำบลกองแขก
๘	การทอผ้าขึ้นตีนจก	นางสุรี เทพวรรณ	ม.๗ ตำบลกองแขก
๙	การทอผ้าขึ้นตีนจก	นางมุกดา เจริญผล	ม.๗ ตำบลกองแขก

๑๐	การทอผ้าขึ้นตีนจก	นางเกียง สาครินทร์	ม.๘ ตำบลกองแขก
๑๑	การทอผ้าขึ้นตีนจก	นางอินเพื่อน กรรณิกา	ม.๘ ตำบลกองแขก
๑๒	การทอผ้ากะเหรี่ยง	นางชลดา วรสุนทรสมบัติ	ม.๒ ตำบลกองแขก
๑๓	การทอผ้ากะเหรี่ยง	นางอินนา นันทวิเชียรชุ่ม	ม.๒ ตำบลกองแขก
๑๔	การทอผ้ากะเหรี่ยง	นางคาบือ อำไพจรัสกุล	ม.๒ ตำบลกองแขก
๑๕	การทอผ้ากะเหรี่ยง	นางดวงนภา ศรีชัยเลิศ	ม.๑๒ ตำบลกองแขก
๑๖	การทอผ้ากะเหรี่ยง	นางอรนุช อุดรบุญเขต	ม.๑๒ ตำบลกองแขก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน : ด้านการแพทย์แผนไทย

ลำดับ ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การนวดแผนไทย	นางสมเพียร จารุวัฒน์	ม.๗ ตำบลกองแขก
๒	การนวดแผนไทย	นางปลื้มจิตร การิยา	ม.๗ ตำบลกองแขก
๓	การนวดแผนไทย	นางทองม้วน สร้อยดอกไม้	ม.๑ ตำบลกองแขก
๔	การนวดแผนไทย	นางคำ วงศ์สุวรรณ	ม.๑ ตำบลกองแขก
๕	การทำลูกประคบ	นางหอม บุญถนอม	ม.๑๑ ตำบลกองแขก
๖	การทำลูกประคบ	นางส่องศรี รบชนะ	ม.๑๑ ตำบลกองแขก
๗	แปรรูปสมุนไพรไทย	นางอุ๋นใจ ธรรมกุล	ม.๓ ตำบลกองแขก
๘	แปรรูปสมุนไพรไทย	นางเกียง เกษมวงศ์	ม.๘ ตำบลกองแขก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน : ด้านการศิลปกรรม

ลำดับ ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การวาดภาพจิตรกรรมฝาผนัง	นายอภิชาติ โมตาลี	ม.๗ ตำบลกองแขก
๒	การวาดภาพจิตรกรรมฝาผนัง	นายคำ คิตสดม	ม.๓ ตำบลกองแขก
๓	ช่างซอ	นางพิกุล สุรินตะ	ม.๑๑ ตำบลกองแขก
๔	ช่างซอ	นายสุพรรณ มั่งกาสะ	ม.๙ ตำบลกองแขก
๕	ดนตรีพื้นเมือง	นายทวนทอง ทยาศ	ม.๙ ตำบลกองแขก
๖	ดนตรีพื้นเมือง	นายวัน เตปิน	ม.๗ ตำบลกองแขก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน : ด้านภาษาและวรรณกรรม

ลำดับ ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การเขียนอักษรล้านนา(อักษรเมือง)	นายสะอาด จิตสุข	ม.๗ ตำบลกองแขก
๒	การเขียนอักษรล้านนา(อักษรเมือง)	นายประเสริฐ ทะนะมูล	ม.๓ ตำบลกองแขก
๓	การเขียนอักษรล้านนา(อักษรเมือง)	นายประพันธ์ เจริญผล	ม.๗ ตำบลกองแขก
๔	นิทานพื้นบ้าน	นางส่องศรี รบชนะ	ม.๑๑ ตำบลกองแขก
๕	นิทานพื้นบ้าน	นางปราณี เลียงกอม	ม.๗ ตำบลกองแขก
๖	นิทานพื้นบ้าน	นางก้อน คำน้อย	ม.๑๑ ตำบลกองแขก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน : ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ลำดับ ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	บวชป่า	นายกำพล บุญเต็ม	ม.6 ตำบลกองแขก
๒	การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ	นายคำพิว โยธิน	ม.9 ตำบลกองแขก
๓	การทำฝายชะลอน้ำ	นายบุญทา กรรณิกา	ม.8 ตำบลกองแขก
๔	การทำไร่มุมนเวียน	นายพิทักษ์ แจวจันทิก	ม.2 ตำบลกองแขก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน : ด้านศาสนา วัฒนธรรม

ลำดับ ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	พิธีกรรมทางศาสนา	นายปั่นแก้ว ปินตาแหลม	ม.๑ ตำบลกองแขก
๒	พิธีกรรมทางศาสนา	นายประเสริฐ ทะนะมูล	ม.๓ ตำบลกองแขก
๓	พิธีกรรมทางศาสนา	นายกำพล บุญเต็ม	ม.๖ ตำบลกองแขก
๔	พิธีกรรมทางศาสนา	นายประพันธ์ โปธินา	ม.๗ ตำบลกองแขก
๕	พิธีกรรมทางศาสนา	นายบุญทา กรรณิกา	ม.๘ ตำบลกองแขก
๖	พิธีกรรมทางศาสนา	นายคำพิว โยธิน	ม.๙ ตำบลกองแขก
๗	พิธีกรรมทางศาสนา	นายวิรัตน์ เจริญผล	ม.๑๑ ตำบลกองแขก